

KSH/2216-1/2020

Összefoglaló jelentés

a 2018 és 2020 között lefolytatott Akkreditációs eljárásokról

Készítette:

Statistikai koordinációs osztály

Dátum: 2020. szeptember 10.

Bevezetés

1.1 Jogi háttér

A 2016. évi CLV. törvénnyel (a továbbiakban: Stt.) összhangban hivatalos statisztikai tevékenység alatt a hivatalos statisztikai adatok jogszabályon alapuló, önálló fejlesztését, előállítását (módszertani fejlesztését, a statisztikai adatelőállítási folyamatok saját irányítású kialakítását, végrehajtását), valamint az előállított statisztikai adatok önálló közzétételét értjük. Az új törvény megalkotásának előzménye az Európai Statisztikai Rendszer által végzett szakértői felülvizsgálat (peer review az Európai Gyakorlati Kódexnek való megfelelés szakértői értékelése) volt. Ebben az eljárásban a KSH is ajánlás formájában kapta feladatul egy új statisztikai törvény megalkotását, mely tartalmazza egy hazai Kódex létrehozását. Az ennek alapján megfogalmazott és 2016-ban hatályba lépett új jogszabály megerősíti a KSH koordinációs szerepkörét a Hivatalos Statisztikai Szolgálatban.

Ez alapján a Hivatalos Statisztikai Szolgálathoz (továbbiakban: HSSZ) tartozó szervezetek hivatalos statisztikai tevékenységére vonatkozó akkreditációs vizsgálatok lefolytatását a Stt. rendelte el, célként kitűzve a tagok statisztikai tevékenységének feltérképezését, folyamatainak vizsgálatát, a jó gyakorlatok összegyűjtését, az esetleges hiányosságok pótlását, az elmaradott területek, kompetenciák felzárkóztatását, illetve lehetőség szerint egyes folyamatok egységessé tételét a szervezetek statisztikai tevékenységében. A KSH esetében nem került sor akkreditációra vagy auditra, mivel a hivatal, mint nemzeti statisztikai hivatal tevékenysége az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe szerinti rendszeres „peer review” keretében kerül értékelésre, amely teljes mértékben lefedi a nemzeti akkreditáció terjedelmét, célját.

Az akkreditációs eljárás jogi környezetét és alapvető szabályait a Stt. és az annak végrehajtására kiadott 184/2017. (VII.5) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) tartalmazza, amely meghatározza az eljárás résztvevőinek körét, feladatait, az eljárás szakaszait és határidőit.

A Stt. átmeneti rendelkezése írta elő, hogy a Hivatalos Statisztikai Szolgálatnak a törvény hatálybalépésének napját megelőző napon tagjai körében a KSH kezdeményezi az akkreditációs eljárások lefolytatását. Amennyiben a Hivatalos Statisztikai Szolgálat tagja az akkreditáció feltételeinek nem felel meg, úgy a tagság megszüntetésének van helye az 5. § (4) bekezdésében foglaltak figyelembevételével.

A jelen dokumentum célja a lefolytatott akkreditációs eljárások tapasztalatainak összegzése és a továbblépés feladatainak kitűzése.

1.2 Célkitűzés

Az akkreditációs eljárások célkitűzése alapvetően a HSSZ tagok hivatalos statisztikai tevékenységének egységes minőségi elvek szerinti működésének megvalósítása. Az akkreditáció általános célja a hivatalos statisztikai tevékenység intézményi hátterének, a hivatalos statisztika fejlesztését, előállítását és közzétételét támogató statisztikai adatelőállítási folyamatoknak és az azok eredményeként előállított statisztikai termékek minőségének javítása volt. További cél volt, hogy a HSSZ egésze átfogó képet kapjon saját tevékenységéről, egyben a Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexének (továbbiakban Kódex) való megfelelésről, illetve, hogy a KSH-nak nagyobb rálátása legyen a hivatalos statisztikai tevékenységet végző szervezetek folyamataira.

Az akkreditációs eljárásokat lebonyolító Akkreditációs Bizottságok az egyes tagok hivatalos statisztikai tevékenységét vizsgálva akkreditációs jelentéseket (a továbbiakban: Jelentés) állítottak össze,

melyekben feltárták az adott szervezet hivatalos statisztikával összefüggő tevékenységét. A Jelentésekben megfogalmazott ajánlások hivatottak azt a célt szolgálni, hogy a statisztikai tevékenység minél magasabb szinten megfeleljen a Kódex által támasztott elvárásoknak. Az akkreditációs eljárások végső célja tehát a Kódex rendelkezéseivel a lehető legszorosabban összehangolt hivatalos statisztikai tevékenység, folyamatok, eljárásrendek, gyakorlatok közös kidolgozása, a fejlesztési irányok kijelölése és jövőbeni végrehajtása, illetve a már jól működő gyakorlatok, módszertanok összegyűjtése, esetleges átvétele. A fejlesztési intézkedések célja a tagok hivatalos statisztikai tevékenysége minőségének javítása, a statisztikával kapcsolatos feladatok végrehajtásának hatékonyabbá tétele.

A külső audit szempontja mellett a legtöbb szervezetnél az volt a tapasztalat, hogy az akkreditáció számukra is segítség, mellyel a jövőben tisztábban, átláthatóbban, rendezettebben tudják folytatni statisztikai tevékenységüket. Tehát az akkreditációs eljárások révén a vizsgált szervezetek maguk is láthatták, hogy jó irányban, jó módszertanok szerint haladnak-e. Az eljárások során pozitív visszajelzést kaphattak egyes jó gyakorlataikról, melyek további felhasználása HSSz-n belül mások számára is hasznos lehet.

1. A lefolytatott akkreditációs eljárások általános bemutatása

2.1 Az akkreditációs folyamat

Az eljárások lefolytatásához első lépésként a Vhr-ben foglaltaknak megfelelően a KSH összeállított egy szakértői névjegyzéket, amelyre mind a KSH, mind a HSSz tagjai jelöltek munkatársakat. A jegyzékre történő felkerülés szakmai előfeltételeit szintén a Vhr. határozza meg. Egy-egy bizottság a két névjegyzékből felkért tagokból állt össze, kettő KSH-s és egy, a HSSz további szerveitől érkező taggal. Az eljárások megkezdése előtt a KSH több napos oktatás keretében készítette fel a leendő bizottsági tagokat az eljárásokban elvégzendő feladatokra. Az egyes eljárások egy előzetesen rögzített, a résztvevőkkel egyeztetett ütemezés szerint indultak meg, amelyet a KSH a honlapján is elérhetővé tett, az akkreditációhoz kapcsolódó alapvető dokumentumok mellett. A folyamat minden esetben egy önértékelő kérdőív kitöltésével kezdődött, amelyet a vizsgált szervezet állított össze saját statisztikai tevékenységéről és az érintett intézményi területeiről. Ezt követően a szervezet akkreditálására kijelölt Akkreditációs Bizottság (röviden: Bizottság) megvizsgálta az előzetesen megküldött dokumentumokat, részt vett egy többnapos helyszíni látogatáson, amelyen minden részletre kiterjedően feltehetette kérdéseit és benyomásokat szerezhetett a szervezetenél folyó statisztikai munkáról. A helyszíni látogatás során a Bizottság egyeztetett az akkreditált szervezet adatelőállítási tevékenységében résztvevő kollégáival, illetve egyéb érintett szakértőkkel, adatszolgáltatókkal és felhasználókkal. A látogatás után a Bizottság a dokumentumokból és a helyszíni tapasztalatokból összeállított egy akkreditációs jelentést, benne ajánlásokkal, valamint javaslattal a HSSZ tagság fenntartásáról vagy megszüntetéséről, amely jelentés többszöri egyeztetés, módosítás, véglegesítés után jóváhagyás céljából a KSH elnöke elé került. A KSH elnöke a jelentés tartalma alapján döntött a HSSZ tagságról, és zárta le az akkreditáció folyamatát.

Az akkreditációs eljárások 2017. december és 2019. szeptembere között zajlottak le. A Bizottságok helyszíni látogatásai 2019 júliusában értek véget. Az első, „pilot” eljárás a Legfőbb Ügyészségnél történt. A pilot eljárás során az egész eljárás és egyes elemei, lépései is finomodtak, az itt szerzett tapasztalatokat a következő Bizottságok már hasznosítani tudták a saját eljárásaik során. Ezeket a tapasztalatokat egy újabb workshop keretében vitatták meg a HSSz-tagok, illetve a KSH részéről delegált leendő bizottsági tagok.

2.2 Akkreditációs eljárások részletezése

1. táblázat: Akkreditációs eljárások

Akkreditált intézmény	Bizottság	Időpont	Ajánlások (db)	Akkreditációt kapott (igen/nem)
Legfőbb Ügyészség	Nagy Eszter (KSH) Németh Eszter (KSH) Pári András (EMMI)	2017. december – 2018. január	16	Igen
Innovációs és Technológiai Minisztérium	Láng Dóra (KSH) Varga Éva (KSH) Krasznai Andrea (MNB)	2018. február – 2018. március	13	Igen
Külgazdasági és Külügyminisztérium	Mináry Borbála (KSH) Borbély András (KSH) Szabó Tamás Attila (OBH)	2018. április – 2018. május	12	Igen
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal	Nagy Eszter (KSH) Bóday Pál (KSH) Novák János (IM)	2018. április – 2018. május	14	Igen
Agrárminisztérium	Mag Kornélia (KSH) Tóth Péter (KSH) Oroszlán Balázs, (KKM)	2018. július – 2018. augusztus	12	Igen
Igazságügyi Minisztérium	Kárpáti József (KSH) Németh Zsolt (KSH) Páll Zsombor (AM)	2018. szeptember – 2018. október	16	Igen
Agrárgazdasági Kutató Intézet	Mag Kornélia (KSH) Malakucziné Póka Mária (KSH) Tóth Tamás (MEKH)	2018. október – 2018. november	13	Igen
Országos Bírósági Hivatal	Láng Dóra (KSH) Lovics Gábor (KSH) Veszeli Dániel János (BM)	2018. december – 2019. január	12	Igen
Belügyminisztérium	Nagy Eszter (KSH)	2019. február – 2019. április	10	Igen

	Földesi Erika (KSH) Krasznai Andrea (MNB)			
Pénzügyminisztérium	Tóth Péter (KSH) Kővári Zsolt (KSH) Simonné Hábencius Gizella (ITM)	2019. február – 2019. május	15	Igen

Emberi Erőforrások Minisztériuma	Németh Eszter (KSH) Branyiczkiné Géczy Gabriella (KSH) Szabó Tamás Attila (OBH)	2019. április – 2019. szeptember	12	Igen
Miniszterelnökség	Borbély András (KSH) Kelemen Nóra (KSH) Nagy Tamás (PM)	2019. április – 2019. szeptember	15	Igen
MNB ÖNÉRTÉKELÉS*	Kincses Áron (KSH) Nagy Eszter (KSH) Szókéne Boros Zsuzsa (KSH)	2019. február	-	Igen

* A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 1 § 2. bekezdése szerinti függetlenségére tekintettel, korábbi megállapodásnak megfelelően önértékelést végzett el, akkreditációs bizottság és helyszíni vizsgálat nélkül. Az értékelés tapasztalatait és észrevételeit Önértékelő Jelentésükben tették közzé, mely magában foglalja az általuk meghatározott fejlesztési intézkedéseket és iránymutatásokat.

2.3 A HSSz-ből kilépett tagok

A korábbi statisztikai törvény (1993. évi XLVI. törvény a statisztikáról) még felsorolta azon szervezeteket is, amelyek az új törvény által kimondott kereteknek (Kódex, hivatalos statisztikai tevékenység) kétoldali szakértői egyeztetés után kialakult vélemény szerint már nem felelnek meg, így az intézmények saját döntéseinek értelmében, a HSSz további szervezeteivel való folytatólagos együttműködéstől nem elállva, lemondtak HSSz-tagságukról.

A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) és a Honvédelmi Minisztérium (továbbiakban: HM), illetve a KSH szakértői már az eljárások megkezdése előtt döntésre jutottak, mely döntés szerint a GVH és a HM kérte a HSSz-tagságának megszüntetését 2017. október 15-i hatállyal, tekintettel arra, hogy nem végeznek hivatalos statisztikai tevékenységet. A KSH-val, illetve a további HSSz tagokkal való szakmai, együttműködő kapcsolatuk nem szűnt meg. A HSSz-ből való kilépés indoklása szerint a két

intézmény nem végez az új statisztikai törvényben meghatározott hivatalos statisztikai tevékenységet, ebből adódóan az akkreditációs eljárás sem volt indokolt esetükben.

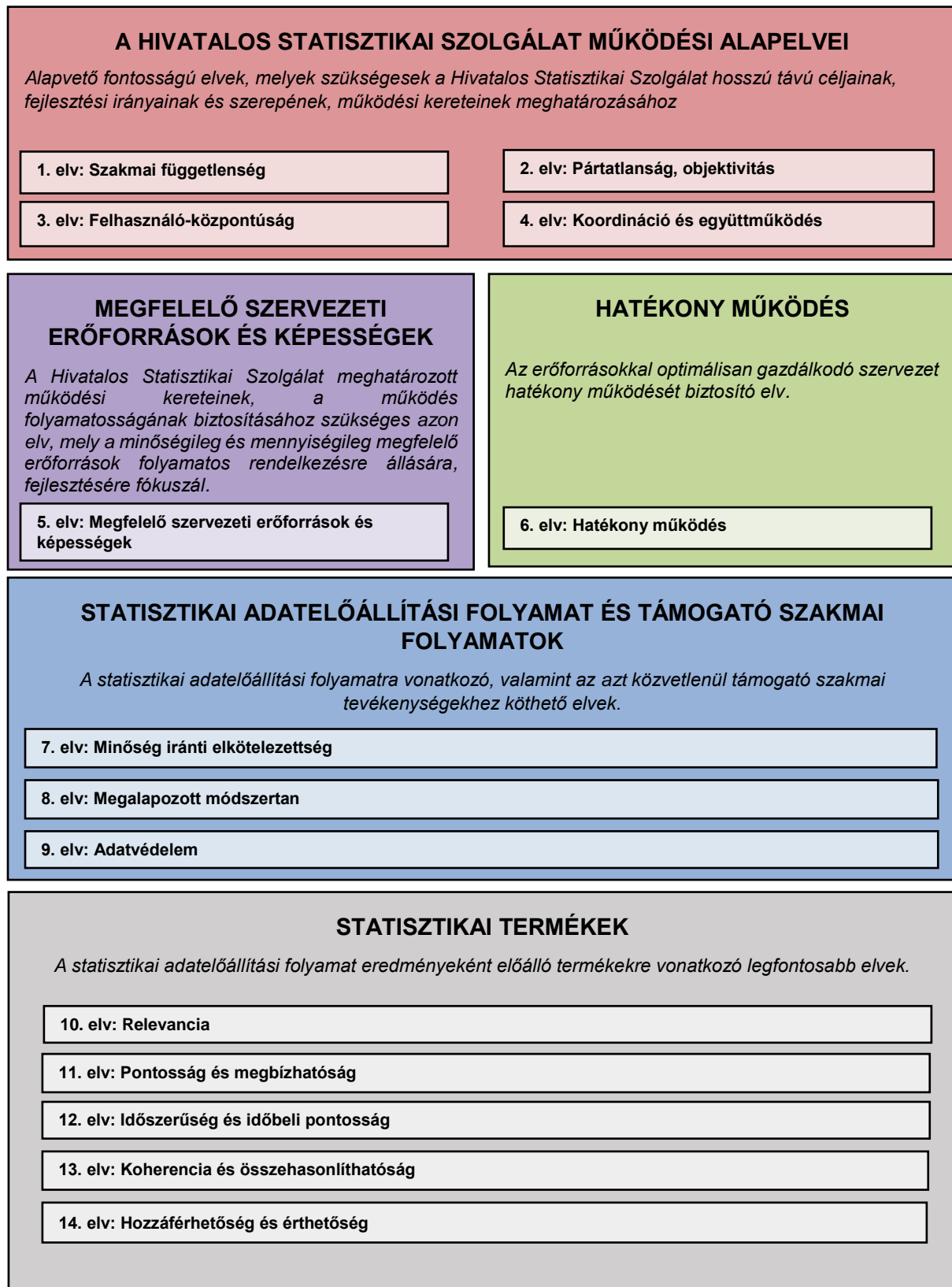
A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal 2019. márciusában, többszöri szakértői egyeztetés után döntött arról, hogy hasonlóképpen a GVH-hoz és a HM-hez, 2019. április 2-i hatállyal lemond HSSz-tagságáról, nyilatkozatában rögzítve, hogy az évek alatt kialakult jó minőségű szakmai kapcsolatokat fent kívánja tartani. A Hivatalnál is, a korábbi esetek nyomán, arra a következtetésre jutottak, hogy az Stt.-ben foglaltaknak megfelelő hivatalos statisztikai tevékenységet nem folytatnak, így az akkreditációs eljárás megindítása nem indokolt.

2.4 Az Akkreditációs eljárások számszerű eredményei

- 2017 decembere és 2019 szeptembere között **12 eljárást folytattak le a bizottságok;**
- **12 Bizottság** vett részt a folyamatban: tagjai közül **18 fő KSH-s, 10 fő HSSz-szervek** által delegált szakértő (volt, aki több eljárásban is részt vett);
- HSSz-szervek kapcsolattartói is vettek részt szakértőként más szervek eljárásában;
- Eljárások eredménye: **705 oldal jelentés, 160 ajánlás;**
- A Bizottságok összesen **1388** napot töltöttek az eljárásokban, egy eljárás átlagosan **120-130** napot vett igénybe

2. A lefolytatott akkreditációs eljárások főbb eredményei

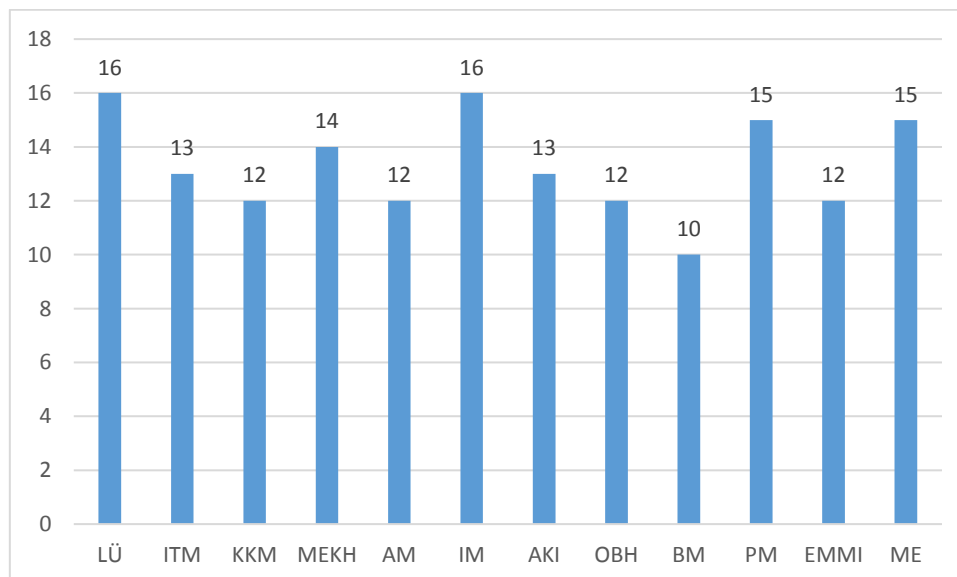
3.1 Alapelvek a Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexében

Az akkreditációs eljárások során elkészült jelentésekben az alapelvenkénti összefoglaló gondolatok áttekintése alapján az értékelések legnagyobb része (80-85%-a) „részben megfelelt” (fogalommagyarázatot lásd a 2. számú mellékletben) tartalommal került megfogalmazásra, míg egy-egy kivétel mellett 10-15 %-ban kaptak az eljárás során tapasztaltak alapján „teljes mértékben megfelelt” besorolást. A HSSz-tagoknál a Kódex alapelveit és a kapcsolódó ismérveket vizsgálva összességében az alapelvek pozitív értékelést kaptak, emellett a Bizottságok számos javaslatot, ajánlást tettek az egyes területeken.

A HSSz-tagok sok területen folytattak a Kódex elvárásainak megfelelő módon tervezett, végrehajtott tevékenységet, a bizottsági észrevételekkel kiegészülve, a fejlesztési intézkedéseket végrehajtva (egy-egy intézkedés több elvhez és a hozzájuk kapcsolódó ismérvhez kapcsolódik) elérhető a legjobb megfelelés az alapelvek Kódex szerinti elvárható alkalmazásában. A Bizottságok sok esetben és sokrétűen tettek észrevételt egyes folyamatokra, módszertanokra, dokumentációs eljárásokra, ahol a „részben megfelelt” minősítéssel látták el az alapelvet. A végleges ajánlások ezen gondolatok összegzéséből fogalmazódtak meg.

1. ábra: Ajánlások szervezetenként (db)

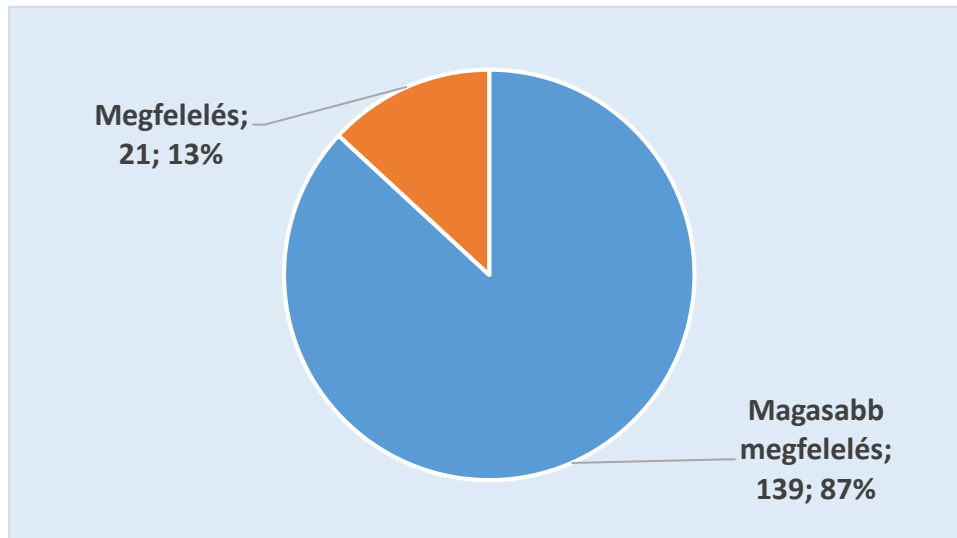
Megjegyzés: HSSz tagonként átlagosan kevesebb, mint 13 ajánlás (13,3)

A Jelentésekben megfogalmazott ajánlások az azokban feltüntetett elérni kívánt megfelelési szinteket tekintve a következő ábrán láthatók szerint alakultak. Az ajánlások döntő többségében a Bizottságok a magasabb megfelelés érdekében fogalmazták meg azokat. Az ajánlások kevesebb, mint 15%-a esetében fogalmazták úgy, hogy a javaslat a megfelelés érdekében adjon támpontot a további intézkedéshez.

A jobb (magasabb szintű) megfelelés magas aránya azt jelenti, hogy az akkreditációs folyamatban résztvevő HSSz-tagoknál sok területen a Kódexben megfogalmazott elv mentén tapasztalható intézkedések, dokumentációk, gyakorlati folyamatok, módszertanok, amelyeket csupán fejleszteni kell, nem pedig bevezetni vagy elindítani. Fontos kiemelni, hogy az ajánlások darabszámai nem egyenesen arányosak az értékelt szervezet megfelelési szintjével, illetve a fejlesztések okozta várható minőségjavulás szintjével az egyes szervezeteknél. Az eljárások során nem volt előírva sem minimális, sem maximális szám az ajánlásokra, valamint előfordul olyan ajánlás, mely több részjavaslatot foglal magában.

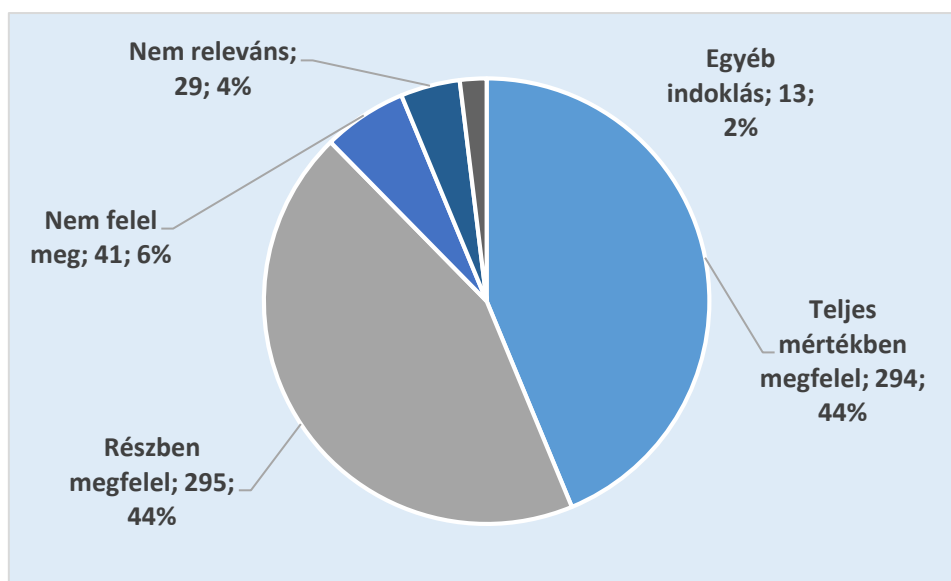

2. ábra: A Jelentésekben megfogalmazott ajánlások (db) megfelelési szint szerinti megoszlása (%)

Az akkreditációs jelentéseket vizsgáltuk továbbá az alapelvekhez tartozó ismérveknél feltüntetett megfelelési szintek szerinti bontásban is. A Bizottságok a módszertan szerint három szinten értékelhették az egyes ismérveket (indikátorokat), „teljes mértékben megfelelt”, „részben megfelelt” és „nem felelt meg” megnevezésekkel. Az alábbiakban láthatóak az eredmények összesítve, szervezetenként és ismérvenkénti adatokkal. Szerepel továbbá a „nem releváns” kategória, mely esetekben a bizottságok azt állapították meg, hogy az adott ismérv a vizsgált szervezetnél valamilyen okból kifolyólag nem értelmezhető, nem megjelenő elem.

3. ábra: Megfelelési szintek az elvekhez kapcsolódó ismérvek szintjén (db, %)

Az „egyéb indoklások” megnevezést az összefoglalás során azon ismérveknél alkalmaztuk, ahol a bizottság nem jelezte sem a megfelelési szintet, sem a relevanciát. Ezen ismérvek esetén a Bizottság a szerzett tapasztalatok alapján szöveges formában jelezte a jelentésben, hogy az előzetesen megadott kategóriáktól eltérőként kezelik az adott ismérvre vonatkozó információkat.

Működési alapelvek (1-4. elvek)

Az akkreditációs jelentések megállapításai alapján a HSSz-tagok körében *a szakmai függetlenség* alapvetően biztosított, a koordináció megszervezésével és a feladatok megosztásával támogatva. Az irányítási és döntési jogkörök az esetek felében megfelelőnek bizonyultak, a további esetekben azonban változtatásokat javasoltak a Bizottság tagjai (SZMSZ-módosítások, döntési jogkörök pontosítása).

A pártatlanság és objektivitás a legtöbb esetben szakmai szempontok alapján érvényre jut, melyet erősítendő, több esetben a dokumentáltság fejlesztésére érkezett javaslat. A működési elvek közül ennél az elvnel fordult elő legtöbbször a „részben megfelelt” minősítés. A *felhasználó-központúság* elv esetén a főbb tapasztalatok szerint a HSSz-tagoknak fontos a felhasználói elégedettség, vélemény megismerése, azonban ezen a területen a tagok nagyobb részének van előrelépési lehetősége a Kódex vonatkozó elvárásainak megvalósításához. Ezzel összefüggésben a legtöbb ajánlás a felhasználói elégedettségmérések lefolytatására és dokumentálására vonatkozott. A *koordináció és együttműködés* területén számos eltérő gyakorlatot azonosítottak a Bizottságok. A koordináció kapcsán a Bizottságok több esetben a statisztikai területen dolgozó kollégák szakmai ismereteinek bővítésében látták elsősorban a fejlődés és az egységes tevékenység kialakításának lehetőségét. Mindemellett több esetben kiemelték, hogy a hatékonyság növelése érdekében szorosabb szakmai együttműködésre van szükség a szervezetek között. Ezen a területen – különös tekintettel a képzésekre – a HSSz tagjai több esetben igényüket fejezték ki a KSH intenzívebb közreműködésére az együttműködés és az ismeretek megosztása érdekében.

Szervezeti erőforrások, hatékony működés, adatelőállítási folyamat (5-9. elvek)

A megfelelő *szervezeti erőforrások és képességek* alapelv esetében állapították meg a Bizottságok a szervezetek legmagasabb szintű megfelelését. A Bizottságok a legtöbb esetben úgy találták, hogy a létszám, a pénzügyi erőforrás, illetve a szakmai képzettség elegendő az értékelt szervezet statisztikai tevékenységének ellátásához. A *hatékony működés* kapcsán több esetben a nem megfelelő szintű dokumentáltság indokolta a „részben megfelelt” minősítést. A Bizottság tagjai hasonlóképpen fontosnak tartották az adatszolgáltatói terhek mérésének fejlesztését, mint a hatékonyság egyik zálogát. Egy-egy esetben ugyanakkor munkaszervezési szempontból, a megfelelő garanciák megtartása mellett pozitívként jelölték meg azt a gyakorlatot, mely egy kézben összpontosítja az adminisztratív és a statisztikai rendszerek fejlesztését és üzemeltetését. A *minőség iránti elkötelezettség* elvének vizsgálatakor a Bizottságok tapasztalatai szerint a szervezetek elkötelezettek a statisztikai termékek és folyamatok minőségének folyamatos fejlesztése mellett, ugyanakkor a végeredmények vizsgálata során arra világítottak rá, hogy a Kódexnek való megfelelés szempontjából további jelentős fejlesztések indokoltak. Erre tekintettel ajánlásaikban strukturáltabb, kidolgozottabb minőségügyi keretrendszerek, hatékonyabb minőségmenedzsment megalkotására vagy fejlesztésére tettek javaslatokat. Ahogy jó pár alapelv esetében, a dokumentáltság több esetben is hiányos, ennek fejlesztése elengedhetetlen lépés.

A *megalapozott módszertan* alapelvének esetében is előfordul a hiányos vagy hiányzó dokumentáció, a gyakorlatban végzett feladatok írásos lenyomata (vagy azok felhasználók számára korlátozott elérhetősége). Jó gyakorlatként azonosítható ezen dokumentációk megléte esetén az, ha a dokumentáció nemzetközi szervezetek sztenderdjei szerint került kialakításra, ez számos esetben előfordult. Hasonlóképpen megfelelő eljárás a módszertani leírások éves felülvizsgálása és strukturált hozzáférhetősége. Az *adatvédelem* alapelvet a Bizottságok a szervezetek többségénél megfelelő szintűnek találták a Kódexben lefektetett elvek teljesítéséhez. A „részben megfelelt” esetekben belső

szabályozás kialakítását/fejlesztését, adatvédelmi szakemberrel való szorosabb együttműködést támogató javaslatok születtek.

Statisztikai termékek (10-14. elvek)

A *relevancia* elvének vizsgálata kapcsán megállapítható, hogy a HSSz tagjai esetében a felhasználók legfontosabb csoportja a szakpolitika, illetve az adott szervezeten belüli felhasználók. A Kódexnek való teljesebb körű megfelelés érdekében a Bizottságok úgy látták, hogy a fejlődés egyik iránya lehet a statisztikai termékek potenciális felhasználói körének minél jobb meghatározása, az egyedi, külsős igények szem előtt tartása, ezzel növelve annak az esélyét, hogy minél relevánsabb termékeket állíthassanak elő. A *pontosság és megbízhatóság*hoz kapcsolódóan a Bizottságok számos esetben jó gyakorlatokat állapítottak meg. Összességében elmondható, hogy az intézmények elkötelezettek abban, hogy megbízható képet adjanak a megfigyelt folyamatokról. A jobb megfelelés érdekében főként a minőségi kritériumok pontosítására, a minőségpolitika egységesítésére születtek ajánlások. A minőséggel kapcsolatos előrelépés a legtöbb szervezetnél szerepel a jövőbeni tervekben.

Az *időszerűség és időbeli pontosság* elv kapcsán a Bizottságok a tájékoztatási naptárakat, illetve az egyes szervezetek honlapjának statisztikával foglalkozó aloldalait vizsgálták. A legtöbb esetben javaslat érkezett a statisztikai termékek és az azokhoz kapcsolódó információk egyéb információktól való jól látható elkülönítésére. A jelentések vonatkozó részei szerint a szervezetek honlapjai és az azokon keresztül megvalósuló tájékoztatási tevékenység lehetősége adta a legjelentősebb közös pontot, amelyet HSSz szinten a leginkább egységesen megvalósíthatónak tartanak a Bizottságok. A *koherencia és összehasonlíthatóság* elv esetében is jelentős fejlesztésekre van szükség. A nemzetközi folyamatok nyomán követése, a módszertanok ismerete és a változások követése jó gyakorlat, a szervezetek közötti területi összevethetőségre számos esetben rendszeres ellenőrzéssel felügyelnek. Kiemelt fejlesztési területként került azonosításra az adatok minél hosszabb távú (idősoros) összehasonlítási lehetőségének megteremtésére való törekvés, illetve az alkalmazott módszer pontosabb dokumentálása. A *hozzáférhetőség és érthetőség* terület kapcsolódik a korábbiakhoz, a honlapok aloldalainak fejlesztése tekintetében. Ezen belül is az adatok megjelentetésére, tovább szerkeszthetőségére, ábrák és szöveges elemzések minél gyakoribb megjelenésére születtek bizottsági ajánlások. Több esetben megjelent, hogy a közérdekű és aggregált adatok mellé részletesebb és rugalmasabb tájékoztatási gyakorlat szükséges a Kódexben foglaltak való minél pontosabb megfeleléshez (eljárásrendek felülvizsgálata). A statisztikai termékek fejezetbe tartozó elvek esetében a legtöbb megfelelés a *relevancia* elvnél, míg a legtöbb részben megfelelés a *hozzáférhetőség és érthetőség* elvnél fordult elő.

3.2 Ajánlások és alapelvek kapcsolata

A Bizottságok az ajánlásaikat a Kódex elveihez kapcsolva fogalmazták meg. Az alábbi táblázat e jelzések összegyűjtésével jött létre. A táblázat az elvek említésének darabszámát tartalmazza.

2. táblázat: Az alapelvek előfordulásai az ajánlásokban

Alapelvek	Megjelenés (db)
Működési alapelvek	106
1. Szakmai függetlenség	26
2. Pártatlanság, objektivitás	38
3. Felhasználó-központúság	30
4. Koordináció és együttműködés	12
Szervezeti erőforrások, hatékony működés, adatelőállítási folyamat	120
5. Megfelelő szervezeti erőforrások és képességek	27
6. Hatékony működés	24
7. Minőség iránti elkötelezettség	34
8. Megalapozott módszertan	21
9. Adatvédelem	14
Statisztikai termékek	123
10. Relevancia	14
11. Pontosság és megbízhatóság	11
12. Időszerűség és időbeli pontosság	27
13. Koherencia és összehasonlíthatóság	17
14. Hozzáférhetőség és érthetőség	54

A táblázat az elvek említésének darabszámát tartalmazza, egy ajánlás több alapelvhez is kapcsolódhat, ezért a táblázatban található összeg jóval nagyobb, mint az összes ajánlás teljes darabszáma (160).

Az ajánlások szövegezésében leggyakrabban előforduló alapelv a hozzáférhetőség és érthetőség volt. A Bizottságok ajánlásai leginkább az egyes szervezetek honlapjaira, az azokon elérhető tartalmakra vonatkoznak (elkülönítendő aloldalak, metaadatok feltüntetése, angol nyelvű tartalmak rendszerezése). További két működési alapelv esetében fogalmaztak meg számos ajánlást, melyek funkciója a hivatalos statisztikai tevékenységben kiemelten fontos. Ezenkívül a Bizottságok magas számban említették ajánlásaikban a minőség iránti elkötelezettséget (minőségpolitikával, módszertannal kapcsolatos meglátások), amely HSSz-szinten is az egyik legfontosabb terület.

3.3 Jó gyakorlatok

A jó gyakorlatok összegyűjtése, értékelése folyamatos, azok beépülése a HSSz tagjainak gyakorlatába az akkreditációs eljárások lezárultával, részben a fejlesztési intézkedések megvalósulásával történhet meg. Az alábbiakban olyan, az eljárások során azonosított jó gyakorlatokat soroltunk fel, amelyeket a jelentésekben megfogalmazottak alapján nagyobb általánosságban ítélt hasznosnak, más hivatalos statisztika előállításával foglalkozó szervezet által is alkalmazhatónak az Akkreditációs Bizottság. Ezekon kívül a jelentések tartalmazznak számos olyan jó tapasztalatot, melyek az adott intézményre specializáltan működnek jól a gyakorlatban:

- belső képzési rendszer, amely biztosítja a statisztikai ismeretek elsajátítását és azok továbbfejlesztését, kötelező vizsgarendszer (LÜ);
- egyedi adatigények jogi és statisztikai szempontú specifikáción alapuló adatkiadásai (LÜ);
- az adatkiadások nagyon precíz nyilvántartása, illetve az egyedi adatigények személyre szabott megválaszolása (OBH);
- lehetőség nyílt bizonyos munkakörök kiemelt munkakörre minősítésére, és ennek alapján a statisztikusi feladatokat ellátó munkatársak illetménye is emelkedett (LÜ);
- bűncselekmények nemzetközi statisztikai osztályozási rendszerének (BNSOR/ICCS) egységes adaptációja (nemzetközi osztályozási rendszer bevezetése) (LÜ);
- a hivatalos statisztikai adatok publikálása – előre meghatározott és nyilvános elvek és határidők szerint – a nemzetközi szervezetek közzétételi időpontjaival összehangoltan történik, igyekezve minél kisebbre csökkenteni az adatok véglegesítése és a nyilvánosságra hozataluk között eltelt időt (MEKH);
- minden szakstatisztikára kiterjedő évenkénti felhasználói igényfelmérő megbeszélések, melyek emlékeztetői transzparens módon a felhasználók számára is elérhetőek a statisztikai aloldalon (AM);
- elégedettségmérés, amit a közérdekű adatigénylők körében, a teljesített adatszolgáltatást követően, e-mailben hajtanak végre (EMMI);
- szoros, széleskörű és közvetlen együttműködés az adatszolgáltatókkal és a felhasználókkal; az együttműködés keretében az adatszolgáltatók véleményét rendszeresen megkérdezik az adatgyűjtéseikkel kapcsolatban, és az igényeket lehetőség szerint beépítik az OSAP tervezése, valamint az informatikai rendszerük fejlesztése során (AKI);
- adatszolgáltatói terhek csökkentése és a kívánt minőség elérése érdekében tett technikai erőfeszítések, pl. elektronikus kérdőívek bevezetése, vagy annak lehetővé tétele, hogy a szükséges adatok könnyen (gombnyomásra) átemelhetők legyenek a legnagyobb adatszolgáltatók számviteli rendszereiből a kérdőívekbe (PM);
- adatszolgáltatók ügyviteli munkavégzését támogató, elsősorban nem statisztikai célra szolgáló tranzakciós rendszerek úgy kerültek korábban kifejlesztésre, hogy azokból a fejlesztéskor meghatározott statisztikai információk automatikusan előállíthatóak. (IM);
- minőség iránti elkötelezettség és az ennek érdekében bevezetett minőségügyi keretrendszerben leírt eszközök és módszerek. Kiemelendő ezek közül, hogy a publikációt megelőző jóváhagyási folyamatban az adatok minőségének dokumentált értékelése kulcsszerepet játszik. (AKI);
- a hatósági statisztika esetében a tervezési időszakban az adatszolgáltató háttérintézmények (megyei és járási kormányhivatalok) és az adatszolgáltatásban érintett államigazgatási szervek minden esetben véleményezésre és felülvizsgálatra megkapják az adott időszak kérdőívét (ME)
- az online adatrögzítés bevezetése, mellyel megszűnt a kézi adatbevitel, így e téren jelentősen csökkent az emberi erőforrás igénybevétele szükségessége (PM);
- a minisztérium minden lehetséges eszközt megragad az adatszolgáltatások standardizálására, mind az ügyforgalmi adatok iktatására vonatkozó központi iktatási irányelvek megfogalmazásával és betartásával, mind az adatgyűjtést támogató informatikai rendszerek kialakításával, tervezésével (ME);
- az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai adatokat megjelenítő bsr.bm.hu oldalon található dinamikus lekérdező felület kialakítása, amely a felhasználók számára lehetővé teszi az általuk keresett adatok egyedi igényeknek megfelelő leválogatását (BM);
- adatvédelmi tisztviselővel való együttműködés (BM);

- adatok átadásakor a statisztikusok rövid leírást mellékelnek az adatokhoz, amely tartalmazza az adatkérés legfontosabb paramétereit, és információkat az adatok felhasználhatóságának korlátairól (BM)
- az adminisztratív adatforrások kiaknázásával valósul meg a hivatalos statisztikai adatelőállítási tevékenység (EMMI);
- az egyes adatfelvételekhez kapcsolódóan addig nem történnek publikálások, amíg a minőségjelentés el nem készül, illetve az elfogadásra nem kerül (AM);
- kidolgozott minőségpolitika, az abban megfogalmazott célok elérése érdekében minőségbiztosítási rendszer működtetése, a minőségbiztosítás keretén belül éves audit és intézkedési terven keresztüli javítás (EMMI);

3.4 Fejlesztési intézkedések

Az akkreditációs eljárások lezárása után a vizsgált szervezetek a Jelentésekben foglalt ajánlásokra fejlesztési intézkedéseket fogalmaznak meg, határidőt megjelölve, rövid leírásban feltüntetve az intézkedés tartalmát, szereplőit.

A fejlesztési intézkedéseket a Statisztikai koordinációs osztály egységes sablon szerint egy ún. státusz jelentő táblázatban tartja nyilván. Az előzetes tervek szerint ezeket a táblázatokat félévente küldjük meg az érintett szervezeteknek. Az első státusztáblák kiküldése 2020 első negyedévében zajlott le.

A táblázatok segítségével a szervezetek közreműködése révén 4 fokozatú státusz-skálán tudjuk követni az intézkedések teljesülését, az alábbi meghatározások szerint:

- *Meg nem kezdett:* olyan fejlesztési intézkedés, mely esetében még nincs elindított fejlesztési folyamat;
- *Csúszásban lévő:* olyan megkezdett fejlesztési intézkedés, mely esetében előreláthatólag nem tartható az előzetesen kitűzött határidő;
- *Folyamatban lévő:* megkezdett és a tervek szerinti ütemben haladó folyamat;
- *Befejezett:* határidőre végrehajtott intézkedés.

Az intézkedési terv további nyomon követése, illetve az eredmények véleményezése az NSKT feladata, munkabizottság keretein belül.

3.5 Az eljárások gyakorlati tapasztalatai

Az akkreditációs eljárások lefolytatása után visszajelző kérdőívet küldtünk a munkában résztvevő, KSH-n kívüli kollégáknak, hogy képet kaphassunk az eljárások tapasztalatairól, a KSH-s kapcsolattartók, szakértők munkájának megítéléséről. A kérdőívben skálán, illetve egyéb formában kérdeztük a résztvevőket - külön-külön a KSH-s szervezők, valamint a Bizottsági tagok munkájáról - az eljárás során adott határidők megvalósíthatóságáról, továbbá a munkatársak felkészültségéről. A beérkezett kérdőívek kiértékelése után az értelmezés megkönnyítése érdekében az alábbi összegzést tesszük:

- 1-től 6-ig terjedő skála állt a kitöltők rendelkezésére.
- A 2. kérdésben 3, fokozataiban eltérő válaszlehetőség közül választhattak a kitöltők.
- Az átlag az összes szervezetet tekintve 4 és 6 közé esik.

- Szervezetenként eltérő számú kitöltött kérdőív érkezett, jellemzően 4 és 10 kitöltő között. 4 szervezet esetén azonban csak 1 kitöltött kérdőív érkezett.
- Jelenleg 11 szervezet adatai állnak rendelkezésre, egy szervezettől nem érkezett meg az információ
- A kérdőívekben leadott minősítések összesített átlaga kategorizálás nélkül: **5,42**.
- A KSH szervezők és a Bizottságok kommunikációjával való elégedettség egyaránt **5,4**.
- Az eljárásban a kitöltő saját feladatainak megvalósítására vonatkozó határidő betarthatósága: **5,5**.
- Az akkreditációs bizottságok szakmai felkészültségével való elégedettség: **5,3**.
- A KSH munkatársainak segítőkészségével és munkájával való elégedettség: **5,4**.
- Mértük az eljárás során résztvevők rendelkezésére álló határidőinek betartását is. A kitöltők tapasztalati alapján 39 kitöltésből:
  - Jóval a határidő előtt feladataikat teljesítők száma: **12**
  - A határidőket többnyire betartó vagy kevéssel előtte végzők száma: **21**
  - Határidőre vagy azon kissé túllépve teljesítők száma: **6**

A Statisztikai koordinációs osztály munkatársainak tapasztalata szerint az együttműködés gördülékeny és korrekt volt a kapcsolattartókkal, mindamelllett, hogy egy-egy esetben érezhető volt, hogy az akkreditáció jelentős plusz munkát ró rájuk, amit nehezebben menedzseltek saját feladataik mellett, munkaidejükben. A Bizottságok külsős szakértő partnereivel általában az eljárás elindításakor, az első egyeztetés(ek) alkalmával volt lehetőségünk találkozni, tapasztalataink szerint minden külső szakértő együttműködő, jó munkakapcsolatot teremtett a Bizottság KSH-s tagjaival.

3. táblázat: Visszajelző kérdőívek eredményei

Akkreditációs visszajelző kérdőív eredmények		1. Értékelt szervezet résztvevői		2. Kérjük, jelölje meg az alábbi lehetőségek közül a legjobban közelítő választ arra, hogy az Ön tapasztalata szerint az eljárás során résztvevők jellemzően mennyire tartották be a rendelkezésre álló határidőket. *			3. Kérjük, értékelje az alábbi skálán, hogy összességében mennyire találta megvalósíthatónak a folyamat során a saját feladatait a határidők betarthatósága szempontjából.	4. Kérjük, értékelje az alábbi skálán, hogy összességében – amennyiben kapcsolatban állt velük – mennyire volt elégedett a KSH támogató munkatársainak segítőkészségével és szakmai naprakészségével.	5. Amennyiben Ön az értékelt szervezet részéről az Akkreditációs Bizottsággal az előkészítés vagy a helyszíni látogatás során kapcsolatba került, értékelje az alábbi skálán, hogy összességében mennyire volt elégedett az <u>Akkreditációs Bizottság szakmai felkészültségével</u> , munkájával. Ha nem volt kapcsolatban a Bizottsággal, kérem hagyja üresen!	A t l a g o k	
		Kitöltött kérdőívek száma (db)	KSH szervezők kommunikációja	Akkreditációs Bizottság kommunikációja	Jellemzően jóval a határidő előtt teljesítették feladataikat	Többnyire betartották a határidőket vagy kevéssel előtte végeztek	Jellemzően határidőre vagy azon kissé túllépve végeztek				
Legfőbb Ügyészség		6	6	6	3	3	0	6	6	5,8	5,96
Innovációs és Technológiai Minisztérium		10	5,5	5,5	3	3	3	5,6	5,4	5,6	5,52
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal		4	5,3	5,7	0	3	0	5,5	5	6	5,50
Agrárgazdasági Kutató Intézet		6	5,2	5,3	0	6	0	5,3	5,5	5,7	5,41
Belügyminisztérium		10	5	5	5	3	2	5,2	4,9	4,6	4,93
Külgazdasági és Külügyminisztérium		1	6	6	1	0	0	6	6	6,00	6,00
Országos Bírósági Hivatal		1	6	6	0	1	0	6	6	5	5,80
Igazságügyi Minisztérium		1	6	6	0	1	0	6	6	6	6,00
Agrárminisztérium**		1	4	4	0	1	0				4,00
Miniszterelnökség		3	5,0	6,0	1	0	2	6,00	5,67	5,67	5,67
Emberi Erőforrások Minisztériuma		21	5,2	5,7	0	18	2	4,8	5,6	5,7	5,41
Átlag		5,82	5,39	5,56	13 (db)	39 (db)	11 (db)	5,64	5,61	5,55	

*A 2. számú kérdés három oszlopában a válaszokból összesített darabszámok jelennek meg. E kérdésnél 1 válasz megjelölését kértük.

** Az Agrárminisztérium a 3., 4. és 5. kérdésekre nem adott választ.

Megjegyzés: A kitöltött kérdőívek száma oszlop darabszáma egyes intézményeknél eltér a 2. számú kérdés válaszainak darabszámától, abból adódóan, hogy egy-egy kérdőív 2. számú kérdésére az adott kitöltő nem adott választ.

3. Összegzés és következő lépések

A következő időszak elsődleges feladata, hogy az azonosított főbb területek fejlesztése szakmai támogatást kapjon, induljon el a közös munka az egyes területeken végrehajtható egységesítés kivitelezése céljából. Az eljárások eredményei, az ajánlások tartalmi összegzése alapján az alábbi fő területek körvonalazódtak, amelyekre vonatkozóan szükséges a HSSz szintű közös irányok, iránymutatások megfogalmazása:

- tájékoztatás,
- módszertan és dokumentáció,
- minőség,
- szakmai függetlenség (alapító okirat, döntési jogkörök, statisztikai tevékenység elkülönítése a többi tevékenységtől).

A fentiekén túlmenően a megszerzett tapasztalatok alapján az akkreditációs eljárás folyamatának, illetve kapcsolódó anyagainak – ideértve a Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexét – az NSKT-val együttműködve tervezzük felülvizsgálni.

Melléklet

1. számú melléklet: Használt rövidítések

Stt. - A hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény

HSSz - Hivatalos Statisztikai Szolgálat

KSH - Központi Statisztikai Hivatal

NSKT - Nemzeti Statisztikai Koordinációs Testület

AKI - Agrárgazdasági Kutató Intézet (azóta: NAIK - Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ)

AM - Agrárminisztérium

BM - Belügyminisztérium

EMMI - Emberi Erőforrások Minisztériuma

GVH - Gazdasági Versenyhivatal

HM - Honvédelmi Minisztérium

IM - Igazságügyi Minisztérium

ITM - Innovációs és Technológiai Minisztérium

KKM - Külgazdasági és Külügyminisztérium

LÜ - Legfőbb Ügyészség

ME - Miniszterelnökség

MEKH - Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal

MNB - Magyar Nemzeti Bank

NKFIH - Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal

OBH - Országos Bírósági Hivatal

PM – Pénzügyminisztérium

2. számú melléklet:

A Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexében lefektetett elvek kapcsán 3 fokozatú skálát használ az Akkreditációs Bizottság a jelentésben, mely az alábbi:

- Teljes mértékben megfelelt: az értékelt szervezet a lefektetett alapelvben foglaltaknak valamennyi ismérvt tekintetében, maradéktalanul eleget tett.
- Részben megfelelt: az értékelt szervezet a lefektetett alapelvben foglalt ismérveknek való megfelelés tekintetében nem minden ismérvt vonatkozásában teljes körű, de eléri a minimális megfelelés szintjét. A „teljes megfelelés” szintje felé való elmozdulás céljából a „részben megfelelt” értékelésű elvekhez/ismérvekhez jellemzően fejlesztési intézkedéseket javasol az Akkreditációs Bizottság.
- Nem felelt meg: az értékelt szervezet a lefektetett alapelvben foglaltak minimális megfelelési szintjét nem érte el. A jobb megfelelés céljából az érintett elvekhez/ismérvekhez kapcsolódóan fejlesztési intézkedéseket javasol az Akkreditációs Bizottság.